

Helsingin Sanomain Säätiö

Freie Universität Berlin, EJF-ohjelma 2015–2016

LOPPURAPORTTI STIPENDIVUODESTA

Kun ennen lähtöäni Berliiniin juttelin HS-Säätiön aiempien stipendiaattien kanssa, he kaikki vakuuttivat, että stipendivuosi muutti heidän elämänsä. Hymähtelin hyväntahtoisesti. Mutta nyt voin myöntää, että totta se on. Vuosi uudessa yliopistossa ja vuosi ulkomaisia medioita seuraten on niin avartava kokemus, että sitä ei varmasti koskaan unohda.

Freie Universitätin toimittajakoulutuksessa on melko vähän pakollista ohjelmaa, enemmän on tarjolla akateemista vapautta. Joka keskiviikkoilta oli ns. Jour fixe -tapaaminen, jossa eri alojen asiantuntijat luennoivat milloin mistäkin aiheesta. Osa heistä oli toimittajia, osa ei. Luennoitsijat tarjosivat monipuolisen kattauksen eri yhteiskunnan aloilta. Parhaiten mieleeni jäivät Bild-lehden kustantajan, DDR-toisinajattelijan ja Neuköllnin apulaiskaupunginjohtajan luennot sekä katsaukset Saksan väestörakenteeseen, oikeusjärjestelmään ja kulttuuripolitiikkaan.

Jotkut stipendiaatit ovat kritisoineet sitä, että Jour fixe -illat eivät keskity niinkään journalismiin vaan saksalaiseen elämänmenoon. Itse en kuitenkaan pitänyt tätä ongelmana, päinvastoin. Sukellus paikalliseen yhteiskuntaan antoi paljon ajateltavaa.

Jour fixe -istuntojen lisäksi pakollisia olivat kirjallisen loppuyön tekeminen sekä satunnaiset vierailut eri instansseihin. Retkistä mieleenpainuvimpia olivat käynnit Taz-lehden toimituksessa, Bundestagissa, juutalaisessa museossa ja moskeijassa. Näiden lisäksi yliopisto kuitenkin oletti, että kaikki valitsivat omaa loppuyötään tukevia vapaaehtoisia luentoja.

Luentoja sai ottaa myös muista Berliinin yliopistoista, joten syksyn aluksi oloni oli kuin karkkikaupassa. Valitsin useita kursseja aatehistoriaa ja toisen maailmansodan historiaa. (Sekä mausteeksi DDR-filmihistoriaa.) Hamstrasin kursseja ja luentosarjoja jopa niin runsaasti, että muutama piti jättää kesken. Kävin kuuntelemassa luentoja myös Technische Universitätin Zentrum für Antisemitismusforschungissa, ja osallistuin useisiin historioitsijoiden seminaareihin. Sain ainutlaatuisen tilaisuuden kuunnella sotahistoriaan liittyviä luentoja ns. pääkallopaikalla. Lisäksi kävin sekä syksyllä että keväällä saksan kielikurssilla.

Oma loppuyöni käsitteli natsiajan naistenlehtiä. Teema oli niin mielenkiintoinen, että miltei asuin yliopiston historianlaitoksen kirjastossa. Henkilökunta tarjoili minulle jo keksejä. Pääosassa tutkimuksessani oli natsien virallinen naistenlehti NS-Frauenwarte, joka ilmestyi vuosina 1932-1945. Lehti oli hyvin kunnianhimoisesti tehty ja edusti ns. positiivista propagandaa. Yhdessä luvussa vertasin Frauenwarteä myös sota-ajan Kotilieteen. Vertailu osoittautuikin niin kiinnostavaksi, että suunnittelen jatkavani aiheen tutkimista myöhemmin Suomessa.

Kymmenen hengen ryhmäämme kuului yksi saksalainen, yksi portugalilainen, yksi egyptiläinen, kolme venäläistä, kaksi unkarilaista ja kaksi suomalaista toimittajaa. Ryhmä oli mukava, ja meillä oli yhdessä hauskoja iltoja. Välillä tuntui kuitenkin siltä, että osa porukasta oli kiinnostuneempi viettämään vuoden Berliinissä kuin opiskelemaan, ja se laski muidenkin motivaatiota. "Pakollisilla" luennoilla oli varsinkin loppuaikoina paikalla vain puolet ryhmästä. Kuvaavaa oli, että meitä oli lopulta vain kolme kymmenestä, jotka palauttivat loppuyönsä deadline-päivänä. Koulutusohjelmassa pitäisikin olla tiukempi kuri. Ohjelmaan kannattaisi myös lähettää vain toimittajia, joilla on jo valmiiksi akateeminen tausta.

Päänvaivaa aiheutti myös koulutusohjelman henkilökunta. Ohjelmaa vetävä professori ei ollut käytännössä kovinkaan kiinnostunut lopputöistämme, ja sihteeri sekoili minkä ehti (jopa kevätlukukauden aloitus- ja päättymispäivistä kerrottiin väärät päivät). Emme myöskään saaneet juuri mitään konkreettisia neuvoja opintoja varten - en tiennyt aluksi edes sitä, miten luennoille ilmoittaudutaan. Ja olisin ollut kiitollinen niinkin pienestä asiasta kuin että joku olisi neuvonut minut tapaamaan historianlaitoksen professoreita. Onneksi tajusin tehdä sen itse alkukeväästä.

Ohjelman aikatauluja muutettiin ja vaihdettiin naurettavan lyhyellä varoitusajalla. Kesäkauden viimeiset tapaamiset aikaistettiin yhtäkkiä, sillä professori päätti lähteä lomalle Kreikkaan. Itse en päässyt jäähyväisiltään, koska se siirrettiin meiltä kysymättä samalle illalle, jolloin olin jo lupautunut pitämään esitelmän holokaustiluennolla.

Nyt tämä alkaa kuulostaa marinalta. Totuuden nimessä sain vuodesta hyvinkin paljon irti. Opiskelin ahkerasti ja nautin hyvistä luennoista. Vapaa-ajalla seurasin monipuolisesti saksalaisia medioita ja vierailin noin neljässäkymmenessä museossa. Lapseni oppi kansainvälisessä koulussa englantia ja tekemään pihalle kuralätäkköansoja.

Sain Berliinissä myös paljon konkreettisia ideoita omaa työpaikkaani ja työtäni Suomessa silmällä pitäen. Etäisyys kotoa teki ihmeen hyvää. Juttuideoitakin päässäni on nyt niin paljon, että odotan sormet syyhyten, koska pääsen ne toteuttamaan.

Kiitän suuresti Helsingin Sanomien Säätiötä saamastani apurahasta ja ikimuistoisista opinnoista Berliinissä. Tämä vuosi ei tosiaan unohdu. Danke schön!

Berliinissä 28.8.2016

Kira Gronow